החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות מ.

שבתחלה היתה עליו בכלל היתר נאסרה וחזרה והותרה יכול תחזור להיתירה הראשון ת"ל מצות תאכל במקום קדוש [א]מצוה בשלמא לרבא דאמר הא מני רבנן היא הכא הכי קאמר מצות תאכל במקום קדוש מצוה שבתחלה היתה עליו בכלל היתר רצה אוכלה רצה אינו אוכלה נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להיתירה הראשון רצה אוכלה רצה אינו אוכלה רצה אינו אוכלה והכתיב [ו]ואכלו אותם אשר כופר בהם [ז]מלמד שהכהנים אוכלים [ח]בעלים מתכפרין אלא רצה הוא אוכלה רצה כהן אחר אוכלה ת"ל מצות תאכל במקום קדוש מצוה אלא לרב יצחק בר אבדימי דאמר אבא שאול היא הכא מאי תרי גווני איכא וכי תימא רצה לתאבון אוכלה רצה אכילה גסה אוכלה אכילה גסה מי שמה אכילה והאמר ר"ל [ט]האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור [י]מלא תעונה אלא רצה מצה אוכלה רצה חמץ אוכלה והכתיב [יא]לא תאפה חמץ חלקם [יב]ואמר ריש לקיש [יג]ואפילו חלקם לא תאפה חמץ אלא רצה מצה אוכלה רצה חלוט אוכלה האי חלוט היכי דמי אי מצה היא הא מצה היא ואי לא מצה היא מצות אמר רחמנא לא לעולם אימא לך מצה היא ולהכי [יד]תנא ביה קרא לעכב אלא חלוט מצה היא דקאמרינן למאי הלכתא לומר [טו]שאדם יוצא בה ידי חובתו בפסח אע"פ דחלטיה מעיקרא כיון דהדר אפייה בתנור לחם עוני קרינא ביה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח: **מתני'** החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה ואם יש שם אב נכסים של אב יהכונם את יבמתו זכה בנכסים של אחיו ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש שם אב נכסים של אב: **גמ'** פשיטא סד"א חליצה במקום יבום קיימא ונשקול כולהו נכסי קמ"ל אי הכי הרי הוא כאחד מן האחים אינו אלא כאחד מן האחים מיבעי ליה אלא סד"א הואיל ואפסדה מיבום לקנסיה קמ"ל: אם יש שם אב: [טז]דאמר מר [יז]אב קודם לכל יוצאי ירכו: הכונם את יבמתו וכו': מ"ט [יח]יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי קם: ר' יהודה אומר וכו': אמר עולא הלכה כר' יהודה וכן א"ר יצחק נפחא הלכה כר' יהודה ואמר עולא ואיתימא ר' יצחק נפחא מ"ט דר' יהודה דכתיב [יט]והיה הבכור אשר תלד בבכור מה בכור אין לו בחיי האב אף האי נמי אין לו בחיי האב אי מה בכור נוטל פי שנים לאחר מיתת האב אף האי נוטל פי שנים לאחר מיתת האב מידי יקום על שם אביו כתיב יקום על שם אחיו כתיב ולא על שם אביו אימא היכא דליכא אב דלשקול נחלה תתקיים מצות יבום היכא דאיכא אב [דלא] שקיל נחלה לא תתקיים מצות יבום מידי [כ]יבום בנחלה תלה רחמנא יבומי מיבמי ואי איכא נחלה שקולי ואי לא לא שקיל יתיב ר' חנינא קרא קמיה דר' ינאי ויתיב וקאמר הלכה כר' יהודה א"ל [כא]פוק קרי קרייך לברא אין הלכה כר' יהודה תני תנא קמיה דרב נחמן אין הלכה כר' יהודה א"ל אלא כמאן כרבנן פשיטא [כב]יחיד ורבים הלכה כרבים א"ל אסמייה א"ל לא את הלכה אתנייך ומוקשה הוא דאקשי לך ואפכת ולמאי דאפכת אפכת: **מתני'** [כג]החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו הוא

שכפחלה. קודם שהוקדשה מנחה זו היתה עליו בכלל היתר: **וגאסרה.** כשהוקדשה וחזרה והומרה בהקטרת הקומץ: **יכול תחזור וכו'.** כדמפרש: **כשלמא לרבא דאמר רבנן היא.** [ב]ק כו' ומלכו מוסס. את הקדשים אשר כופר בהם כי היכי דתהוי כפרה שלימה: **רצה הוא.** כהן שעבד עבודתה: **אלא לרב יצחק.** דתני למלוה ומכא שאול היא: **הכא מאי תרי גווני איכא.** דקא ממעט תנא יכול תחזור להיתירה הראשון ת"ל דלא דהא כל כמה דנעי ליכלה דהתם הוא כי נעיל שלא לשם מצוה פגע נעבוה אכל הכא מאי קעביד וע"כ כתרי גווני בעיא לאוקמי דומיא דרישא: **אכילה גסה מי מקריא אכילה והאמר ר"ל כו'.** וכיון דלאו אכילה היא מוקמכלו אהכן וכיון דרישא נפקא: **פטור.** דלא עבר על אשר לא תעונה[ב] שאף זה עינוי הוא שמזיק את עצמו: **אלא.** תרי גווני הכי מיבעי למימר רצה מצה אוכלה רצה חמץ אוכלה ת"ל מצות תאכל ולא חמץ: **לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותה.** להכי סמיך חלקם דלא תאפה חמץ לומר אפי' שיכי מנחה שהם חלקם של כהנים לא תאפה חמץ והתם נפקא: **חלוט.** כרותמים: **רצה חלוט אוכלה.** ת"ל מצות ולא חלוט: **מי מצה היא [ג]מצה היא.** והיכי מימעיט ממשמעות דמצות תאכל: **ומי לאו מצה היא מצות אמר רחמנא.** בשיכי מנמת מובה דכתיב [ד] בלו את אהרן ואכלוה מצות[ה] וה"ה לשאר מנחות ולמה לי מצות תאכל: **מתני' הרי הוא כאחד כו'.** ולא הפסיד חלקו בנכסי אחיו: **וכה בנכסי האח.** ואפילו גירשה למחר: **גמ' פשיטא.** דלא איכא לאו לאמשמעינן דלא שקיל כולהו נכסי: **אי הכי.** לגרועי אתא הוה ליה למיתני אינו אלא כאחד כו': ה"ג **אלא סלקא דעתך אמינא ליקנסיה הואיל ואפסדה מייבום.** שפסלה על האחין: **אף האי נמי.** לאחר מיתת האב אם מת האב לאחר יבומו של זה מודה ר"י דעוטל זה חלקו וחלק אחיו: **על שם אחיו כתיב ולא על שם אביו.** כתיב וכיון דכשעה שקם על שם אחיו לא שקל תו לא שקיל [ו]דאי שקיל השתא לא מנכסי אחיו שקיל אלא מנכסי אביו דהא ידתינהו]: **היכא דאיכא אב דלא שקיל.** יכם נחלה לא תתקיים מצות יבום: **אימסייה.** לכולה ממתני' דמשנה שאינה צריכה היא: **אמר ליה לא.** תמסייה דאת הלכה כרבי יהודה אתנייך ומשנה צריכה הואי: **ומיקשה הוא דקשיא לך.** היכי שניך רבנן ועניך כרבי יהודה ואפכת לה ושפיר עבדת דאפכת לה: **מתני' אסור בקרובותיה.** כאילו היא אשתו וכל קרובות האסורות מחמת אשה גמורה אסורות מדרבנן בחלוצה: הוא

מסורת הש"ס

א) לקמן 5. פסחים נט: [יומא סח:], ב) יומא פ:, ג) שבועות עז: סוטה עז. [מנחות נה.], ד) [מנחות יט: ושם], ה) ב"ב קטו., ו) [עי' לעיל יח: כד: כה.], ז) [כריתות כ.], ח) [כריתות ט. יומ"ן], ט) [ויקרא כג], י) [ל"ל כה מלהן], כ) [ויקרא יז], ל) [רש"ל], מ) [וע"ע תוס' פסחים קז: ד"ה דלמא ותוספות נזיר כב. ד"ה פסח ותוספות ב"ק קי. ד"ה אכילה], נ) [עי' היטב תוס' מנחות נג. ד"ה מ"ל תהיה].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואי לאו וכו' דכתיב בסדר שמיני ואכלום מצות:

תוספות ישנים

א) ר"ל ל) דתרי עניני הוי מאכילה גסה היכא שאכל כל כזיתו והפסת דעתו מלאכול עוד כשאכל יותר לא מקריא אותה אכילה אכילה גסה אבל היכא דלא הפסת דעתו אבל אוכל היא יותר מדאי שהיה שבע כפחות מקרי אותה אכילה אכילה גסה עוד ר"ל דשאני אכילה פפחים דלא מיעבעבא דהא לא ממעטינן מקרא דלעי אוכלו כי אם חולה חקן שאינו לאו בכל לאכילה אבל אפילו אכילה גסה גמורה מותרת דפסח מיהא קעביד אבל בכל מקום אכילה גסה לא שמה אכילה ואין חולק באכילה גסה: בצות אמרה רחמנא ס"ה דכתיב ואכלה מצות. ולא נהירא דהא בשמיני של מילואים כתיב והזות משה לא לעינן אלא נאלה מצות אמר רחמנא דכתיב לא תאפה חמץ חלקם ס"א משום דכתיב מצה תהיה ומה ניחא דקאמר לכי תנא ביה קרא לעכב וקשה דאין זה לעכב ממש שהרי קרא אחריתא לא כתיב למשעני אלטו דהא אמרי' לעולם מצה היא ולא חוטן בשום מקום לעכב אם לא כתיבי תרי קראי דמשמע שאינה הכמוב לעכב ופ"ל לעכב אלא דוקא אלא ר"ל לעכב שלא יבא חלוט אבל אי אינו לעכב ממש כי אם למצוה ומאלי דפריאת ניחא דיאלי לעכב אי מקרא דמצות תאכל דבכר כתיב קרא אחריתא למשעני אלטו דכתיב מצה תהיה ויהי איתא בנמנאות כרים פ' כל המנחות דף נג ע"א: מתני' יכום נבחלה תלה רחמנא והא דאמרינן [דף ח] יכום בנחלה תלה רחמנא ר"ל כי היכי דמי שראלי לנחלה מיימם אחיך לא אבל אם אין נחלה משום הכי לא פקע מצות יבום:

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"י מהלכות מעשה קרבנות הל' כ סמג עשין קפד קפה:
נט ב מיי' שם הלכה ח:
ס ג מיי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הלכה ז סמג לאוין קט עשין ע"מ סימן תריב פעיף ו:
סא ד מיי' פ"ב מהל' מעשה קרבנות הל' יד סמג לאוין שם:
סב ה מיי' פ"ו מהל' ממרים ומלה הלכה ו סמג עשין מ עשין ע"מ פ"מ סימן תנד פעיף ג:
סג ו טוש"ע אה"ע סימן קפו פעיף כ:
סד ז מיי' פ"ג מהלכות נחלות הלכה ז סמג עשין נא טוש"ע שם סע"ש:
סה ח מיי' שם פ"ח הל' ג סמג עשין לו טור ש"ע מ"מ פ' רעו סע"ש:
סו ט מיי' פ"ח מהלכות יבום הלכה יג סמג עשין נב ולאוין קי טור ש"ע אה"ע סימן קפב פעיף ג:

תורה אור השלם

1. וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם:
שמות כט לג
2. כִּי כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תֵעָנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ:
ויקרא כג כט
3. לֹא תֹאפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם:
ויקרא ו י
4. לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
דברים טז ג
5. וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: דברים כה ו

מוסף רש"י

ואכלו אותם. במלוחים כתיב, אשר כופר בהם. כתב כפרה גבי אכילה, למימרא דאף באכילה האוכל אכילה גסה ביוה"כ. שאכל ביום יום שבע מספיקה שהפסיק כה וכל מה שאכל משחשיכה אכילה גסה היתה ושלא להנאה (יומא פ:), ואפילו חלקם. שיריים, לא תאפה חמץ. דדרשינן ליה אלו חלקם דקרא נמי לפניו אלא תאפה (מנחות סו:). אב קודם. לירש כגון לו נתו שמתו, לכל יוצאי יריכו. דהיינו אחי המת (ושב"ם ב"ב קמו:), אסמייה. אסיר בריתה זו מגירסתו (ב"מ כז:).

מוסף רש"י

רצה בהן אחר אוכלה. והא דדרשינן בפ"ב דקדושין (דף נג.) לכל בני אהרן תהיה אים כאחיו היינו של אותו משמר או של אותו בית אב א"נ הכא מרבוי יליפינן דהכא המקריב צריך שיאכל ממנה ולא כולה: **מאי** תרי גווני איכא. דליכא למימר דלה לשם מעובה אוכלה דלה לשם מצוה דאין צריך שיתכוין לשם מצוה אלא שלא יהא אוכלה אכילה גסה:

אכילה גסה ביוה"כ פטור. וא"ת דאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כג. ושם) כי ישרים דרכי ה' לדיקים יכלו בם ופושעים יכשלו בם (הושע יד) משל לב' בני אדם שגלו בפמיהן אחד אכלו לשם פסחו ואחד אכלו אכילה גסה ומשמע התם דתרוייהו נפקי אלמא הויא אכילה וי"ל דתרי עניני אכילה גסה מ) א):

מצות אמר רחמנא. פי' בקונטר' ואכלוה מצות אלל המזבח וגו' וכשמיני של מלואים כתיב ואפילו לשמואל דאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יט:) דלא יליפינן דורות משעה שמא הכא אוכא שוש יתור:

שנה בה קרא לעכב. הן דהכא לא הוי כמו שנה עליו הכתוב לעכב דעלמא דמהיכא תיתי לעכב דלעלמא למלוה הוא דאמר רחמנא דלא ליעבד חלוט אלא לעכב כלומר דבעינן מצה מעלייתא ולא חלוט מ):

כיון דהדר אפייה בתנור. לו בחילפם לחם איקרי ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח והא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לו:) לחם עוני פרט לחלוט ומשיסה אר"ת דהתם בלא הדר אפייה בתנור ועוד אר"ת דהתם בחלוט גדול דומיא דמשיסה ולא משיב לחם עוני לפי שהוא גדול ולא משוס דחלוט מ"מ התם בבלילתו קשה והכא בבלילתו רכה כגון סופגנין או חלת המשרת דמפרש התם דהיינו חלוט של בעלי בתים דלא מחייב בחלה ולא משיב לחם אלא על ידי אפיה ולהכי משיב שפיר לחם עוני אע"ג דחלנייה אבל בלילתו עבה מיפסל לעשות דחשיב לחם עשירות אפי' לא הדר אפייה ובפ' כל שעה (שם ד"ה פרטו) האריכתי:

עין משפט נר מצוה

מ) [ל"ל ל) דתרי עניני אכילה גסה הוי היכא דאכל כל כזיתו והפסת דעתו מלאכול עוד כשאכל יותר לא מקריא אותה אכילה אכילה גסה אבל היכא דלא הפסת דעתו אבל אוכל היא יותר מדאי שהיה שבע כפחות מקרי אותה אכילה אכילה גסה עוד ר"ל דשאני אכילה פפחים דלא מיעבעבא דהא לא ממעטינן מקרא דלעי אוכלו כי אם חולה חקן שאינו לאו בכל לאכילה אבל אפילו אכילה גסה גמורה מותרת דפסח מיהא קעביד אבל בכל מקום אכילה גסה לא שמה אכילה ואין חולק באכילה גסה: בצות אמרה רחמנא ס"ה דכתיב ואכלה מצות. ולא נהירא דהא בשמיני של מילואים כתיב והזות משה לא לעינן אלא נאלה מצות אמר רחמנא דכתיב לא תאפה חמץ חלקם ס"א משום דכתיב מצה תהיה ומה ניחא דקאמר לכי תנא ביה קרא לעכב וקשה דאין זה לעכב ממש שהרי קרא אחריתא לא כתיב למשעני אלטו דהא אמרי' לעולם מצה היא ולא חוטן בשום מקום לעכב אם לא כתיבי תרי קראי דמשמע שאינה הכמוב לעכב ופ"ל לעכב אלא דוקא אלא ר"ל לעכב שלא יבא חלוט אבל אי אינו לעכב ממש כי אם למצוה ומאלי דפריאת ניחא דיאלי לעכב אי מקרא דמצות תאכל דבכר כתיב קרא אחריתא למשעני אלטו דכתיב מצה תהיה ויהי איתא בנמנאות כרים פ' כל המנחות דף נג ע"א: מתני' יכום נבחלה תלה רחמנא והא דאמרינן [דף ח] יכום בנחלה תלה רחמנא ר"ל כי היכי דמי שראלי לנחלה מיימם אחיך לא אבל אם אין נחלה משום הכי לא פקע מצות יבום:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com